Vytautas Smilgevičius

XVIII amžiaus lobis iš Panevėžio rajono

1998 m. sausio mėn. į LNM buvo pristatytas XVII a. varinių šilingų lobis, kuris, pasak pristačiusio asmens, buvo rastas 1997 m. Lietuvoje, Panevėžio rajone. Lobis į muziejų pateko moliniame ąsotyje. Po ekspertizės paaiškėjo, kad šis ąsotis datuojamas XIX a. ir todėl negali būti lobio. Lobio monetos labai apdilusios, koroduotos, todėl visi žemiau pateikiami duomenys yra apytikriai ir po lobio konservavimo bei restauravimo gali keistis. Lobyje yra 2302 monetos, kurios pagal valstybes ir valdovus pasiskirsto taip:

I. Lietuva, Jonas Kazimieras	
I. 1. Vilniaus kalykla:	
I. 1. 1 1664 m.	46 šilingai
I. 1. 2. 1665 m.	59
I. 1. 3. 1666 m.	141
I. 1. 4. ?m.	129
I. 2. Kauno kalykla	
I. 2. 1. 1665 m.	4
I. 2. 2. 1666 m.	28
I. 2. 3. ?m.	28
I. 3. Bresto kalykla	
I. 3. 1. 1665 m.	9
I. 3. 2. 1666 m.	52
I. 3. 3. ?m.	64
I. 4. Marienburgo kalykla	
I. 4. 1. ?m.	2
I. 5. Olyvos kalykla	
I. 5. 1. 1663 m.	11
I. 5. 2. ?m.	18
I. 6. Ujazdovo kalykla	
I. 6. 1. 1660 m.	6

I. 6. 2. 1661 m.	42
I. 6. 3. ?m.	40
I. 7. Nenustatyta kalykla:	
1. 7. 1. ?m.	437
II. Lenkija, Jonas Kazimieras	
II. 1. 1660 m.	21
II. 2. 1661 m.	17
II. 3. 1663 m.	73
II. 4. 1664 m.	173
II. 5. 1665 m.	57
II. 6. ?m.	499
III. Lenkija-Lietuva, Jonas Kazimieras	
III. 1. Vienpusės monetos	8
III. 2. Nenustatytos monetos	90
IV. Livonija	
IV. 1. Kristina, ?m.	1
IV. 3. Karolis XI, 1655	1
IV. 4. Karolis XI, ?m.	3
V. Ryga	
V. 1. Kristina, 1655	1
V. 2. Kristina, ?m.	4
V. 3. Karolis XI, 1663	4
V. 4. Karolis XI, 1664	3
V. 5. Karolis XI, ?m.	4
V. 6. ? valdovas ?m.	1
VI. Karolis Gustavas, ? valda, ?m.	2
VII. Karolis XI, ? valda, ?m.	7

VIII. ? valdovas, ? valda ?m. 1

IX. Falsifikatai
IX. 1. Lietuvos Jono Kazimiero šilingų
IX. 1. 1. 1660 m. 4
IX. 1. 2. 1663 m. 1
IX. 1. 3. 1664 m. 1
IX. 1. 4. 1665 m. 1
IX. 1. 5. 1666 m. 4
IX. 1. 6 Ujazdovo kalyklos 1
IX. 1. 7. ?m. 75
IX. 2. Pseudolietuviški Jono Kazimiero šilingų
IX. 2. 1. ?m. 4
IX. 3. Lenkijos Jono Kazimiero šilingų
IX. 3. 1. 1660 m. 2
IX. 3. 2. 1661 m. 2
IX. 3. 3. 1663 m. 3
IX. 3. 4. 1664 m. 4
IX. 3. 5. 1665 m. 4
IX. 3. 6. 1666 m. 2
IX. 3. 7. 166? m. 2
IX. 3. 8. ?m. 103
IX. 3. 9. Vienpusių 1
IX. 4. Fantastiniai Jono Kazimiero šilingų
IX. 4. 1. ?m. 2

Norint įvertinti, kiek aptariamas lobis gali būti tipiškas, galima palyginti kalyklų produkcijos santykius (S. Sajauskas, D. Kaubrys, *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės numizmatika,* V., 1994, p. 353, lentelė 27):

Kalykla	monetų % lobyje	monetų % XVII a.
Vilnius	55	46
Brestas	19	24
Ujazdovas	12	10

Kaunas	8	4
Olyva	4	4
Marienburgas	0.2	6

Reikia pažymėti, kad lobyje greta lenkiškų ir lietuviškų Jono Kazimiero šilingų nerasta Livonijai ar Rygai kaltų Gustavo Adolfo šilingų, kurie paprastai sutinkami kartu su Kristinos monetomis. Matyt, ši aplinkybė rodo vėlyvą lobio užkasimo laiką – kada apyvartoje Gustavo Adolfo šilingai buvo gana reti. Minėtos hipotezės naudai liudytų ir tai, kad dauguma datuotų falsifikatų yra gana vėlyvi, t. y. kalti po 1664 m.

Galima padaryti šias išvadas:

1. Panevėžio lobis galėjo būti užkastas XVIII a., ir tuo paaiškinama šio lobio monetų nudilimas, vėlyvų falsifikatų gausa bei 1659–1660 m. datuojamų lenkiškų Jono Kazimiero šilingų nebuvimas;
2. Lobį galėjo paslėpti vidutinio turtingumo asmuo, taip pat tai galėjo būti ir turtingesnis valstietis. Galima teigti, kad šis asmuo neužsiėmė prekyba, nes tokiu atveju lobyje būtų buvusi nors viena stambesnė sidabrinė moneta.
3. Lobio sudėtis, mūsų manymu, atspindi XVII–XVIII a. tendencijas ir todėl lobis tinkamas apdoroti statistiškai.

Vytautas Smilgevičius

Coin hoard in Panevėžys dc.

At the beginning of 1998 the LNM acquired a coin hoard from the 17th century – brass shillings detected in Panevėžys district in 1997. The hoard included 2302 real and counterfeit shillings minted in Lithuania, Poland, Livonia, Riga and Sweden in 1655–1666. It is believed that the coin hoard was buried in the 18th century by a well-off peasant.

KVADRATO APRAŠAS

Paminklo pavadinimas: _____ Inv. Nr.: _____

Vardas: _____ Data: _____

Kv. Nr. _____ X, _____ Y (_____) Sluoksnis: _____

Sluoksnis/objektas aukščiau: _____ Objektas tame pat sluoksnyje: _____

Sluoksnio storis: V Š P R

Litrai: V Š P R

Tinklelis: 4 mm: __
2 mm: __

Suma: ____

Komentarai:

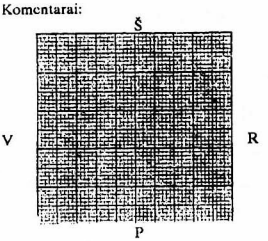

Pavyzdžiai specialioms analizėms (tipas, Nr., paėmimo vieta ir t.t.): _____

Radiniai ir radimo aplinkybės: _____

Radinių tankis kvadrate:

	<10	10-30	>30
Titnagas			
Kvarcas/kvarcitas			
Kitos akmens rūšys			
Keramika su organ. pr.			
Keramika su mineral. pr.			
Kaulai			
Metalas			

Radiniai (+)

Sudegę kaulai (+)

Pav. 67. Kvadrato aprašas.
Fig. 67. Description of a square.